

Навчальні матеріали до курсу
«Практика усного та писемного мовлення»
для студентів спеціальності 8.02030302 Мова і література (німецька)*

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ

1.1. Мета викладання дисципліни

Німецька мова відіграє важливу роль у науковій комунікації, зокрема в галузі мовознавства. Про це свідчить збільшення кількості таких фахових праць не лише за кордоном, а й в національних виданнях, особливо в тих, які висвітлюють питання й проблеми німецької мови.

Обізнаність із нормами і особливостями сучасного німецькомовного наукового дискурсу (стилю) і вміння представляти свої наукові здобутки німецькою мовою є надзвичайно важливими для тих молодих науковців, хто хоче активно спілкуватися зі своїми зарубіжними колегами і стати членами наукових освітніх спільнот.

Мета викладання дисципліни полягає у:

- ознайомленні студентів-магістрантів з основними особливостями риторики, стилістики та жанрової організації сучасного німецькомовного наукового дискурсу;
- розвитку базових навичок побудови й написання німецькою мовою наукових текстів різних жанрів;
- виробленні стратегії оволодіння науковим письмом як видом діяльності, що має соціальні, когнітивні та мовні аспекти;
- удосконаленні навичок читання, аудіювання, усного діалогічного й монологічного мовлення, письма; розширення словникового запасу студентів.

1.2. Завдання вивчення дисципліни:

Після вивчення курсу магістрант повинен **знати**:

- основні жанри німецькомовного наукового письма та соціокультурні чинники їх організації;
- стратегії написання наукового дискурсу;
- граматичні, лексичні, орфографічні, пунктуаційні особливості академічного стилю;
- правила оформлення цитат, зносок, бібліографії тощо;
- вимоги щодо написання наукових робіт (в т.ч. статей, тез доповідей, огляду літератури, рецензії, анотації тощо);
- правила оформлення особистого резюме, автобіографії, рекомендації, електронного листа.

Після вивчення курсу магістрант повинен **уміти**:

- вільно оперувати термінологією в галузі німецькомовного наукового дискурсу;
- дотримуватися вимог формального стилю при написанні текстів різних жанрів в рамках німецькомовного наукового дискурсу (анотація, резюме, огляд літератури, реферат, стаття тощо);
- граматично та лексично правильно оформлювати тексти наукового стилю, виходячи з принципу „обачного письма”;
- логічно структурувати тексти наукового стилю різних жанрів;
- дотримуватись правил оформлення цитат, зносок, бібліографії, посилань, академічних звань і ступенів;
- на належному рівні будувати діалогічні й монологічні висловлювання з вивченої тематики

1.3. Перелік дисциплін, засвоєння яких необхідно студентам для вивчення курсу

Вивчення дисциплін потребує достатньо високої загальної німецькомовної компетенції.

Зокрема, для даної дисципліни ґрунтовними є розділи стилістики німецької мови, присвячені розгляду функціональних стилів.

Лексикологічна база закладається вивченням розділів „Етимологія німецьких слів” (латинські та інші запозичення в сфері наукового письма) , „Загальна характеристика німецькомовного вокабул яру” (лексичні одиниці формального та розмовного стилю, неологізми), „Німецька фразеологія”, „Основи німецькомовної лексикографії”.

Розділи граматики німецької мови „Порядок слів у різних видах підрядних речень”, „Пасивний стан дієслова”, „Умовний спосіб дієслова”, „Модальні дієслова” та ін. Сприяють удосконаленню граматичних навичок магістрантів.

Правила орфографії, пунктуації, що є важливими для оформлення текстів наукового стилю, вивчаються в рамках практики мови.

Курс з основ між культурної комунікації закладає підґрунтя для соціолінгвістичної компетенції студентів.

Наявність певної кількості інтернетних ресурсів вимагає від студентів умінь і навичок роботи з комп'ютером, пошуковими системами тощо.

2. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль I

Тема 1. Мова і мовознавство

Німецька мова у наукових дослідженнях та освітній діяльності. Мова і наука. Робота над фаховою термінологічною лексикою. Складання словника філологічних термінів до текстів публіцистичного стилю. Жанрове розшарування наукового стилю. Вільгельм фон Гумбольдт. Лінгвістичні особливості, які залежать від типового змісту наукового стилю. Хенніг Брінкман.

Тема 2. Вплив різних мов на німецьку мову

Мовні особливості академічного стилю. Робота з тематичним словником. Додаткові підрядні речення. Підрядні речення часу у текстах наукового стилю різних жанрів. Отто Бехагель. Лінгвістичні особливості наукового стилю, які залежать від його писемного характеру. Написання анотації до статті.

Тема 3. Лінгвістичні ознаки наукового тексту

Лінгвістичні ознаки наукового тексту, обумовлені системним характером стилю. Підрядні речення причини у текстах наукового стилю. Робота з тематичним вокабул яром. Мовні кліше для організації наукової статті. Вживання умовного способу дієслова. Часові форми кон'юнктива у непрямій мові. Лексико-граматична специфіка оформлення методологічної бази дослідження. Вольфганг Фляйшер. Правила написання анотації до статті.

Тема 4. Лінгвістичні дослідження

Специфіка орфографії та пунктуації в текстах наукового стилю. Ключові елементи текстів наукового стилю. Абзац та його структура. Означальні підрядні речення Деякі особливості актуального членування речення у текстах наукового стилю. Робота над тематичним вокабуляром. Герман Пауль. Написання анотації до журнальної статті.

Змістовий модуль II

Тема 1. Становлення літературної норми німецької мови

Особливості функціонування групи означення у науковому стилі. Робота з тематичною та фаховою лексикою. Виконання зворотного перекладу. Вирази для побудови монологічного висловлення (виступ перед аудиторією з тезами статті/ презентація). Правила укладання наукової доповіді. Підрядні речення мети у текстах наукового стилю. Лексичні та граматичні особливості тексту.

Тема 2. Особливості лексичного оформлення наукових текстів на німецькій мові

Умовні підрядні речення у текстах наукового стилю різних жанрів. Мовно-стилістична специфіка рецензії наукової статті. Вживання кон'юнктиву у гіпотетичному порівняльному реченні. Герхард Хельбіг – відомий німецький германіст. Робота над фаховим і термінологічним словником. Правила написання огляду теоретичного джерела (книги, науковрї розвідки тощо).

Тема 3. Морфологічна структура наукового стилю

Безособовість речення у текстах наукового стилю. Допустові підрядні речення. Робота над тематичним словником до теми «Засідання. Конференції». Правила оформлення цитувань, виносок, посилань, додатків, бібліографії в наукових роботах. Мовно-стилістичні та структурні особливості науково-дослідницького проекту. Стилістичні особливості наукового тексту. Вживання кон'юнктива у нереальному реченні «Konditionalsatz».

Тема 4. Науковий стиль сучасної німецької мови

Елізе Різель. Мовно-структурні особливості наукової статті (вступ, ключові слова). Робота над тематичним і фаховим вокабуляром. Написання вступного абзацу до наукової статті (україномовної чи німецькомовної). Структурні та мовні особливості автобіографії, персонального резюме. Вільгельм Вакернагель. Стилістико-композиційна специфіка рекомендаційного листа, електронного листа. Дітер Фаульзайт.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовний модуль I

Тема 1. Мова і мовознавство

- 1.Робота над аудіооповіданням „Was ist Philosophie?“ (von Karl Jaspers). (Ursula Tassiani/Horst Wirbelauer. Deutsch für Fortgeschrittene. Internationes, Bonn, 1987). Вокабуляр, інтерпретація.
- 2.Лексичні особливості наукового стилю. Вживання іншомовних слів.
- 3.Реферування статті „Wovon Studierende träumen“ (журнал „Deutschland“, Nr.2/2008, ст. 36-37). Робота над тематичним вокабуляром.
- 4.Допустові підрядні речення (§ 75). Виконання вправ 7,9,11,12(ст. 280, 283 – 285, Д.А.Євгененко та ін. Практична граматики німецької мови).
- 5.Стиль як функціональна система словесного твору (Brandes M.P. Stilistik der deutschen Sprache, ст. 42-44).
- 6.Індивідуальне читання художнього твору. Робота із активним та пасивним словником
- 7.Написання списку прізвищ українських/російських лінгвістів німецькою мовою шляхом транслітерації (за темою дослідження магістрантів).

Тема 2. Вплив різних мов на німецьку мову

- 1.Робота над аудіооповіданням „Heilung durch Strahlen“ (von Richard Löwenthal) (Ursula Tassiani/Horst Wirbelauer. Deutsch für Fortgeschrittene. Internationes, Bonn, 1987). Вокабуляр, інтерпретація.
- 2.Перша сфера використання кон'юнктива (§ 79, ст. 298). Виконання вправ 4-6 (ст. 304-305), 23,24,28 (ст. 310-311, Д.А.Євгененко та ін. Практична граматики німецької мови)
- 3.Написання цитатій за теоретичними джерелами за темою магістерської роботи.
- 4.Опрацювання лексико-граматичних особливостей публіцистичного стилю за статтею «Leidenschaftliche Kommunikation» (журнал „Deutschland“, Nr. 1/2005, ст. 35-37).
- 4.Опрацювання лексико-граматичних особливостей публіцистичного стилю за статтею «Leidenschaftliche Kommunikation» (журнал „Deutschland“, Nr. 1/2005, ст. 35-37).
- 5.Вживання скорочень. Значення найбільш поширених скорочень, які вживаються у наукових текстах.
- 6.Індивідуальне читання художнього твору. Робота із активним та пасивним словником

Тема 3. Лінгвістичні ознаки наукового тексту

- 1.Робота над аудіооповіданням „Traumhaftes Glück“ (von H.Moers/ Das deutsche Hörspiel.Internationes, Bonn - 2, 1992). Вокабуляр, інтерпретація.
- 2.Написання тез наукової доповіді за темою магістерської роботи.
- 3.Реферування статті „Самостійна робота учнів з оволодіння іноземною мовою: психологічні умови ефективності” (журнал „Рідна школа, лютий 2004 р., ст.36-39).
- 4.Функціональні стилі сучасної німецької мови. Стиль науки (E.Riesel. Stilistik der deutschen Sprache, ст.427-436).
- 5.Der Gebrauch des Konjunktivs im irrealen Konzessivsatz. Виконання вправ 26,27,28 (Helbig, Buscha. Grammatik der deutschen Sprache)
6. Робота над аудіооповіданням „Die Bergung“ (von Siegfried Lenz / Das deutsche Hörspiel.Internationes, Bonn - 2, 1992). Вокабуляр, інтерпретація.
- 7.Індивідуальне читання художнього твору. Робота із активним та пасивним словником

Тема 4. Лінгвістичні дослідження

1. Робота над аудіооповіданням „Das Gänseblümchen“ (von Thomas Rosenblöcker / Das deutsche Hörspiel. Internationales, Bonn -2, 1992). Вокабуляр, інтерпретація.
2. Написання фрагменту статті за темою наукового дослідження.
3. Der Gebrauch des Konjunktivs im irrealen Konsekutivsatz. Виконання вправ 30,31(ст.93-94, Helbig, Buscha. Grammatik der deutschen Sprache).
4. Реферування статті „Проблеми виховання критичного мислення учнів у контексті теорії і практики американської школи” (журнал „Рідна школа”, лютий 2003 р., ст.73-76). Написання анотації до статті німецькою мовою.
5. Написання плану до статті за темою наукового дослідження.
6. Індивідуальне читання художнього твору. Робота над активним і пасивним словником
7. Робота над статтями „Sprachwandel. Eingewanderte Wörter“, „Lebendige Sprache.Langenscheidts Wörterbücher“. Укладання словничка фахових і тематичних слів. Виконання вправ, виконання зворотного перекладу.

Змістовий модуль II

Тема 1. Становлення літературної норми німецької мови

1. Робота над аудіооповіданням „Geschichte von Herrn Keuner“ (von B.Brecht / Das deutsche Hörspiel.Internationales, Bonn -2, 1992). Вокабуляр, інтерпретація.
2. Модальність речення у наукових текстах різних стилів. Добір прикладів із фахових видань німецькою та українською мовами.
3. Реферування статті „Immer wieder neu denken“ (журнал „Deutschland“, Nr 5/2008, ст. 59-60). Робота над тематичним вокабуляром. Написання анотації до статті.
4. Робота над тематичним словником до теми „Ділове листування” (ст.214-215. Знімецькою мовою по світу). Написання словникового диктанту. Підготовка фрагмента ділового листа.
5. Оформлення зносок та посилань (на базі теоретичної частини магістерської роботи).
6. Підготовка повідомлення на німецькій мові про мету, завдання, об’єкт, предмет та методи дослідження у магістерській роботі.
7. Реферування на німецькій мові статті „Організація і робота над розвитком умінь студентів філологічних факультетів створювати навчальний текст” (журнал „Рідна школа”, грудень 2004 р., ст. 33-36. Написання анотації до статті. Складання тематичного вокабуляру.
8. Індивідуальне читання художнього твору. Робота над активним та пасивним словником.
9. Konjunktiv in den Konstruktionen mit den Modalverben. Виконання вправ 35,36,37,38 (Helbig, Buscha. Deutsche Übungagrammatik).
10. Граматичні явища, типові для німецького наукового тексту. Добір прикладів з фахових видань німецькою та українською мовами.
11. Реферування статті „Babelsberg hat den Dreh aus“ (журнал „Deutschland“, Nr. 6/2008, ст. 40-44) . Написання анотації до статті. Робота з тематичним вокабуляром.

Тема 2. Особливості синтаксичного оформлення наукових текстів на німецькій мові

1. Робота над аудіооповіданням „Der Todesengel“ (von Eva Maria Mudrich / Das deutsche Hörspiel.Internationales, Bonn -2, 1992). Вокабуляр, інтерпретація.
2. Безособовість речення у текстах наукового стилю. Добір прикладів із фахових видань німецькою та українською мовами.
3. Укладання плану наукової статті за темою магістерської роботи.
4. Робота над тематичним словником до теми «Книготоргівля. Література» (ст. 160-166. З німецькою мовою по світу). Написання словникового диктанту та виконання зворотного перекладу.
6. Індивідуальне читання художнього твору. Робота над активним та пасивним словником.

Тема 3. Морфологічна структура наукового стилю

1. Робота над аудіооповіданням „Die Eigenart der Pfifferlinge“ (von J.Runau) (вокабуляр, інтерпретація)
2. Написання розширеної анотації до опрацьованої наукової праці.
3. Реферування статті. Робота над тематичним вокабуляром. Написання анотації до статті. Підготовка повідомлення .
4. Написання розширеної анотації (за опрацьованими для магістерської роботи теоретичними джерелами).
5. Друга сфера вживання кон’юнктива (§ 80, ст.312). Виконання вправ 4-7 (Д.А.Євгененко та ін. Практична граматики німецької мови. Ст.314-315
6. Індивідуальне читання художнього твору. Робота над активним та пасивним словником.
8. Тема „Die deutsche Sprache von heute“. Робота над текстом (ст. 9-10). Виконання вправ 4,6,7,8,9,10 (ст. 10-13). (Д.А.Євгененко та ін. Лінгвікраїнознавство німецькомовних країн).

Тема 4. Науковий стиль сучасної німецької мови

1. Робота над аудіооповіданням „Schöner Flug“ (von J.Nickel) (вокабуляр, інтерпретація.
2. Написання критичних зауважень на прочитану статтю.
3. Третя сфера використання кон’юнктива (§ 81, ст. 315). Виконання вправ 3-5 (ст. 317. Д.А.Євгененко та ін. Практична граматики німецької мови).
4. Реферування тексту «Die wunderbare Welt der Sprache. Fakten, Kuriosa, Geheimnisse» (ст. 15-17). Виконання вправ 6,7.(ст. 17-18. Д.А.Євгененко та ін. Лінгвокраїнознавство німецькомовних країн).

5. Робота над статтею „Модернізація методів навчання основ наукової діяльності у ВНЗ (журнал „Рідна школа”, січень 2003 р., ст. 47-49.).
- Складання тематичного словника. Написання анотації німецькою мовою. Підготовка повідомлення за змістом статті.
6. Робота над аудіоповіданням „Kafka in Japan. Goethe am Äquator“ (Teil 1,2) (вокабуляр, інтерпретація)
7. Написання реферату (за опрацьованими для магістерської роботи теоретичними джерелами).
8. Індивідуальне читання художнього твору. Робота над активним і пасивним словником.

4. ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Кусько К.Я., Максимчук Б.В., Марченко Л.Г., Сулим В.Т., Поточняк О.П. Німецька мова для філологів: бакалаврів, магістрантів, аспірантів. Підручник. – Львів: видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, - 365 с.
2. Д.А.Євгененко, О.М.Білоус, О.О.Гуменюк, Т.Д.Зеленко, Б.В.Кучинський, О.І.Білоус, С.П.Артамоновська. Практична граматики німецької мови. Навчальний посібник для студентів та учнів. Комунікативні вправи і завдання. – 2-е видання, виправлене та доповнене, Вінниця: Нова Книга, 2004 р. – 400 с.
3. Євгененко Д.А., Кучинський Б.В., Білоус О.М., Воронкова Н.Р. Лінгвокраїнознавство німецькомовних країн: Посібник для студентів вищих закладів освіти та середніх навчальних закладів з поглибленим вивченням німецької мови. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 461 с.
4. Троянская Е.С. Обучение чтению научной литературы. В помощь преподавателю иностранных языков. – М.: Наука, 1989. – 272 с.
5. Gerhard Helbig, Joahim Buscha. Deutsche Übungsgrammatik. VEB. Verlag Enzyklopädie Leipzig, 1989. – 380 S.
6. Brandes M.P. Stilistik der deutschen Sprache. – Москва. – «Высшая школа». 1990.
7. E.Riesel. Stilistik der deutschen Sprache. Moskau. – Verlag für fremdsprachige Literatur, 1959.

Додаткова

1. Wörter und Wendungen (Wörterbuch zum deutschen Sprachgebrauch). Herausgegeben von Erhard Agricola unter Mitwirkung von Herbert Görner und Ruth Küfner. VEB Bibliographisches Institut Leipzig. 1988, 818 S.13., unveränderte Auflage.
2. Lexikon sprachwissenschaftlicher Termini. Herausgegeben von Rudi Conrad. VEB Bibliographisches Institut Leipzig. 1988, 281 S.2., unveränderte Auflage.
3. Kleine Enzyklopädie. Deutsche Sprache. VEB Bibliographisches Institut Leipzig. 1983, 724 S.1. Auflage.
4. Duden. Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten (Idiomatisches Wörterbuch der deutschen Sprache) Band 11. Bearbeitet von Günter Drosdowski und Werner Scholze-Stubenrecht. Dudenverlag Mannheim. Leipzig. Wien Zürich – 1992- Der Duden: in 12 Bänden; das Standardwerk zur deutschen Sprache / hrsg. Vom Wissenschaftlichen Rat der Dudenredaktion – 864 S.
5. Duden. Zitate und Aussprüche / Herkunft und aktueller Gebrauch 2., neu bearbeitete und aktualisierte Auflage. Herausgegeben von der Dudenredaktion. Duden Band 12. 2002, 959 S.
6. Duden. Das Herkunftswörterbuch / Ethymologie der deutschen Sprache.3., völlig neu bearbeitete und erweiterte Auflage. Herausgegeben von der Dudenredaktion. Auf der Grundlage der neuen amtlichen Rechtschreibung. Duden Band 7. 2001, 960 S.